

Artikel

Wat de advocaat-belangenbehartiger betaamt

Deel I, *Informed consent* en de buitengerechtelijke werkzaamheden

Mr. C.C.J. de Koning*

46

Inleiding

In een tweetal artikelen zal ik stilstaan bij de diverse werkzaamheden die een belangenbehartiger dient te verrichten in een zaak. Ik zal daarbij uitgaan van belangenbehartiging door een advocaat. Ik ben daarmee het meest vertrouwd en bovendien ken ik geen belangenbehartigers die aan meer voorwaarden moeten voldoen dan advocaten. Dus het lijkt mij dat zij ook de ultieme toetssteen zijn. Daarbij zal ik eerst aandacht besteden aan de meer ethische aspecten van ons werk, zoals die zich bijvoorbeeld voordoen bij de vraag of bepaalde informatie met een verzekeraar gedeeld moet worden.

Ik hoop met dit artikel bij te dragen aan een beter begrip van de werkzaamheden die een letselschadeadvocaat verricht en de dilemma's waarmee hij te maken krijgt. Ik richt mij daarbij niet slechts op andere professionals die letselschadeslachtoffers bijstaan, maar juist ook op schadebehandelaars bij verzekeraars en op rechters, omdat zij vaak onvoldoende bekend blijken te zijn met wat de letselschadeadvocaat doet.

Het is niet mogelijk om in het kader van deze twee artikelen alle werkzaamheden de revue te laten passeren. Ik zal mij daarom beperken tot onderstaande onderwerpen.

In het eerste artikel komen deze twee onderwerpen aan bod:

1. *informed consent*, openheid en vertrouwelijkheid, verantwoording van de werkzaamheden;
2. aanvaarding en bevestiging van de opdracht.

In het tweede artikel bespreek ik nog vijf andere onderwerpen:

3. vaststellen aansprakelijkheid;
4. vaststellen causaliteit, omgang met medische informatie, inschakelen van een medisch adviseur, laten verrichten van expertises;
5. vaststellen van de schade, schadebeperking;
6. procederen;
7. afwikkeling van de schade.

In het tweede artikel zal voor zover de in dit eerste artikel aan de orde gestelde onderwerpen opnieuw aan de orde komen, korthedshalve worden volstaan naar hetgeen ik hierover in dit eerste artikel opmerk.

1. Informed consent, openheid en vertrouwelijkheid, verantwoording van de werkzaamheden

1a. Informed consent

Om met iets in te kunnen stemmen, moet je begrijpen waarmee je instemt. Letselschadeslachtoffers zijn door de bank genomen particulieren die geen verstand hebben van het verhalen van letselschade. Dit betekent dat er in de diverse stadia van het proces door de advocaat

* Coen de Koning is advocaat bij Slot Letselschade in Zeist.

steeds opnieuw dient te worden gecheckt of de cliënt nog snapt wat er gebeurt en of de cliënt daarmee instemt. Dat begint al bij de opdracht, maar verdient voortdurende aandacht.

Als je met collega's of een professionele klant praat, denk aan de verzekeraarsadvocaat, dan spreek je elkaars taal. Een half woord volstaat dan soms al. Dat is volstrekt anders als je een letselschadeslachtoffer bijstaat. Je werkt in het kader van een opdracht, waarbij het de bedoeling is dat het slachtoffer in staat wordt gesteld grond van jouw advisering tot weloverwogen keuzes te komen. Maar omdat je cliënt niet zelf ook een professional is, zul je je niet kunnen beperken tot enkele essentiële punten, maar uitgebreid en bij herhaling zaken dienen toe te lichten. Ook zul je regelmatig na moeten gaan of nog steeds sprake is van instemming met de wijze van aanpak, ook als daar eerder overeenstemming over was. De tijd dat advocaten, net als artsen, wel even vertelden hoe het zat en het slachtoffer meer een lijdend voorwerp in een zaak was dan de persoon die zelf op zijn minst meedenkt en meebeslist, ligt inmiddels wel achter ons. Dat betekent dat de rol van een advocaat ook is veranderd in de afgelopen decennia. Assertievere cliënten vragen om meer begeleiding en uitleg dan in de vroegere doelere tijden.

Dit houdt ook in dat er door de bank genomen meer contact is met cliënten dan vroeger. Zij verlangen dit veelal zelf, maar ook als zij het niet expliciet verlangen dient de advocaat zijn werkzaamheden zo uit te voeren dat deze in lijn zijn met de wensen van de cliënt. Dit betekent dat een advocaat niet kan volstaan met automatisch de stappen te zetten die hij nodig acht om tot een goed resultaat te komen. Hij zal de cliënt, soms bij herhaling, moeten uitleggen waarom bepaalde acties nodig zijn en waar mogelijk alternatieven aanreiken, om te zorgen dat er sprake is van *informed consent* en keuzevrijheid bij de cliënt.

Niet iedere cliënt is hetzelfde. De één is sneller van begrip dan de ander, en sommige cliënten stellen het ook niet op prijs om steeds 'lastiggevallen' te worden met informatie over de voortgang. Sommige cliënten worden ook afgeschermd door partners, ouders of anderen. Maar ook dan geldt dat regelmatig gecheckt zal moeten worden of nog werkelijk volgens de wil en wens van het slachtoffer zelf wordt gehandeld.

In mijn praktijk zal ik cliënten altijd op de hoogte houden van mijn werkzaamheden en met name ook de discussie met de aansprakelijke partij. Dit heeft als extra voordeel dat de cliënt mee kan denken over oplossingen of een foute weergave van feiten tijdig kan corrigeren.

Als het bijvoorbeeld gaat om medische informatie, dan zal die nooit aan een wederpartij worden verstrekt dan nadat de cliënt deze op juistheid heeft getoetst. Uiteraard geldt dit ook voor andere belangrijke informatie, zoals bijvoorbeeld jaarstukken. Dit heeft ook voor de verzekeraar grote voordelen, omdat die dan niet onnodig wordt geconfronteerd met discussies achteraf over de juistheid van de informatie. Als informatie op zich juist is, maar genuanceerd moet worden of in een juridisch kader anders moet worden beoordeeld dan in een

zuiver medisch kader, dan kan dat ook maar beter zo snel mogelijk gebeuren, liefst tegelijk met het verstrekken van deze informatie. De inbreng van de cliënt is ook dan vaak onontbeerlijk. Denk bijvoorbeeld aan informatie waaruit blijkt dat iemand voor een ongeval al iets mankeerde, maar de cliënt duidelijk kan maken dat dit niet tot klachten en/of uitval voor werk leidde. Door de informatie te begeleiden van een nadere toelichting, wordt direct een volledig(er) beeld geschetst wat de schadeafwikkeling ten goede komt. Ook dat is net zo in het belang van het slachtoffer als in het belang van de betalende partij.

2b. Openheid en vertrouwelijkheid

Van een slachtoffer mag een bepaalde mate van openheid worden verlangd, maar daar zitten wel grenzen aan, zoals die van de te respecteren privacy. Artikel 21 Rv. bepaalt dat partijen de voor de beslissing van de rechter van belang zijnde feiten volledig en naar waarheid dienen aan te voeren. Niet goed valt in te zien dat partijen zich buiten rechte ten opzichte van elkaar anders zouden mogen gedragen. Maar ja, daarmee is nog niet veel gezegd. Allereerst zal immers dienen te worden bepaald wat nu precies die relevante feiten zijn. Hier is een belangrijke taak weggelegd voor de letselschadeadvocaat, die hier enerzijds de relevante feiten aan zal moeten voeren, maar het slachtoffer juist ook zal moeten beschermen tegen een al te nieuwsgierige en veeleisende wederpartij. Het beperken van de discussie tot de relevante feiten voorkomt (bovendien) een hoop ruis.

Om hierin goede keuzes te maken en de juiste aanpak te kunnen bepalen met een cliënt is vertrouwelijkheid van het grootste belang. Vertrouwelijkheid is niet tegengesteld aan, maar een voorwaarde voor de juiste mate van openheid. Het gaat de wederpartij dan ook niets aan wat de advocaat met de cliënt bespreekt.

Het is een wederkerig recht: het staat de verzekeraar (immers) ook vrij om in vrijheid en beslotenheid met de eigen advocaat te overleggen.

A-G Hartlief heeft in een recente conclusie uitdrukkelijk gewezen op het belang van dit vertrouwelijke overleg:

'In grote trekken gaat het in deze zaak om een spanningsveld tussen twee belangen. Enerzijds is er het belang van de patiënt om inzage te krijgen in gegevens (en documenten) die betrekking hebben op een door hem of haar ondergane medische behandeling en een mogelijke medische fout. Dat belang strookt met een algemenere tendens richting openheid van zorgverleners met betrekking tot incidenten en eventuele fouten. Anderzijds is er het belang van (de aansprakelijkheidsverzekeraar van) het ziekenhuis om in vrijheid en beslotenheid tot een standpunt te komen met betrekking tot de vraag of er een medische fout is gemaakt waarvoor het ziekenhuis aansprakelijk is, alsook de verdediging tegen een (rechts)vordering voor te bereiden.'¹

1 Conclusie A-G Hartlief d.d. 26-08-2022, ECLI:NL:PHR:2022:762.

Hartlief concludeert uiteindelijk dat het belang van vertrouwelijk overleg zelfs zwaarder moet wegen dan het recht op inzage van de patiënt. Of de Hoge Raad hem hierin volgt, is bij het schrijven van dit artikel nog niet bekend, maar uiteraard heeft mutatis mutandis het slachtoffer een even zwaarwegend belang op vertrouwelijk overleg met *zijn* advocaat over de uit te zetten koers. Ook dient een slachtoffer in het kader hiervan vertrouwelijk medisch advies in te kunnen winnen. In de Medische Paragraaf van de Gedragscode Behandeling Letselschadezaken (GBL) staat in paragraaf 1.2 ‘... dat medische adviezen waar partijen zich op beroepen over en weer ter beschikking worden gesteld.’

Het is dus niet in strijd met de GBL om een vertrouwelijk medisch advies in te winnen, zolang het slachtoffer zich daar niet op beroept. Het door Hartlief geschetste spanningsveld doet zich bovendien niet voor als het slachtoffer de eigen gegevens beschikbaar stelt voor een door hemzelf aangevraagd medisch advies.

Onbekend maakt niet slechts onbemind, maar ook onzeker. Slachtoffers zitten vaak met veel vragen die slechts in de beslotenheid van de communicatie tussen advocaat en cliënt kunnen worden beantwoord. Ik wil liever niet na jaren worden geconfronteerd met informatie die de vordering op losse schroeven zet. Daarom is het van groot belang dat cliënten mij alle voor de zaak relevante zaken vertellen. Omdat ze veelal niet weten wat wel en wat niet relevant is, zal ik zelf de juiste vragen moeten stellen.

Een voorbeeld ter illustratie. Jaren geleden stond ik een cliënt bij die bij een ongeval zijn rug had gebroken. Daardoor was hij langere tijd arbeidsongeschikt, leed onder andere schade wegens verlies zelfwerkzaamheid. Na doorvragen vertelde hij mij dat hij vijf jaar daarvoor ook ernstig orthopedisch letsel had opgelopen door zijn eigen schuld. In samenspraak kwamen wij tot de conclusie dat deze informatie gedeeld moest worden met de verzekeraar, iets waar hij aanvankelijk zeer huiverig voor was. Zonder een goede vertrouwensrelatie en de mogelijkheid om dit soort discussies in vertrouwelijkheid met een cliënt te voeren, zou relevante informatie voor de verzekeraar verzwegen zijn. De informatie over het eerdere letsel werd gedeeld en de openheid werd door de verzekeraar zeer op prijs gesteld. Uit een expertise bleek dat dit eerdere letsel geen invloed had op de na het tweede ongeval spelende klachten en beperkingen. Omdat de expertiserend arts de eerdere klachten in zijn oordeel mee kon wegen, was de expertise-uitslag voor beide partijen een onbetwist uitgangspunt voor de verdere afwikkeling. Wat nu als hij had gezwegen? Dan was de verzekeraar op een relevant punt verstoken gebleven van informatie. Wellicht was de cliënt ermee weggekomen, maar als de verzekeraar er op enig moment achter was gekomen, wat niet zelden het geval is, dan was Leiden in last geweest.

Dit voorbeeld is er een uit vele: alleen als je vertrouwelijk met je advocaat kunt overleggen, ben je bereid om ook minder welgevallige informatie op tafel te leggen. Het is dan aan de advocaat om daar op een juiste wijze mee om te gaan in het (bredere) belang van de cliënt en

rekening houdende met de kernwaarde integriteit. Om een indruk te geven: wij hebben binnen ons kantoor vrijwel wekelijks discussies over dit soort zaken en de eerste overweging is altijd dat wij niet in strijd met de kernwaarde integriteit willen handelen.

2c. Verantwoording van de werkzaamheden

De advocaat is verantwoording verschuldigd aan zijn cliënt betreffende de in rekening gebrachte werkzaamheden. Anders dan nog wel eens wordt verondersteld, geldt tussen cliënt en advocaat de dubbele redelijkheidstoets niet. De kosten die de cliënt dient te vergoeden, behoren tot de vermogensschade die voor rekening komt van de aansprakelijke partij, waarbij de in artikel 6:96 BW bedoelde dubbele redelijkheidstoets wél speelt. Dit betekent dat ook als de kosten niet zouden voldoen aan de dubbele redelijkheidstoets, de cliënt deze kosten in beginsel zal moeten betalen. Onvolledige vergoeding van de kosten staat in dat geval gelijk aan onvolledige vergoeding van de vermogensschade van de cliënt.

Verzekeraars willen aan de vergoeding van de kosten nogal eens specifieke voorwaarden verbinden. Bijvoorbeeld door te verlangen dat vrij precies wordt aangegeven welke werkzaamheden zijn verricht en daarvan bewijs te vragen. Zoals hiervoor al aangegeven kan dit strijdig zijn met het belang van en het recht op vertrouwelijk overleg tussen advocaat en cliënt. Als de verzekeraar bijvoorbeeld verlangt dat verantwoording wordt afgelegd voor de communicatie tussen advocaat en cliënt, is het hellend vlak al snel bereikt.

De advocaat hoeft de wederpartij geen mededelingen te doen over het overleg met de cliënt, mag dit gelet op zijn geheimhoudingsplicht zelfs niet. De wederpartij (verzekeraar) mag hier ook niet om vragen, ook niet in het kader van de beoordeling van de werkzaamheden aan de dubbele redelijkheidstoets.

Het zou dan ook goed zijn als de dubbele redelijkheidstoets niet wordt misbruikt voor doelen waarvoor deze toets niet is bedoeld. Het is wellicht lastig voor verzekeraars om zich terughoudend op te stellen. Aan hen wordt immers gevraagd om kosten te vergoeden van werkzaamheden die zien op de belangen van hun wederpartij. Maar hoewel lastig, mag die terughoudendheid wel worden gevraagd om te voorkomen dat rechtsbijstand aan slachtoffers de facto nog slechts kan worden verleend binnen de grenzen die de veroorzaker van de schade stelt.

Als verzekeraars (of rechters) van belangenbehartigers al te gespecificeerde toelichtingen op de facturen verlangen, zal daarmee het vertrouwelijk karakter van het overleg direct of indirect worden aangetast. De dubbele redelijkheidstoets is ooit bedoeld als een globale toets om schadedragende partijen te behoeden voor al te exuberante kosten van rechtsbijstand, maar is meer en meer verworden tot een middel voor verzekeraars om de wijze waarop rechtsbijstand wordt verleend naar hun hand te zetten.

De tendens dat verzekeraars steeds meer specificatie van en daarmee inzage in de werkzaamheden van de ad-

vocaat verlangen moet in mijn ogen ook daarom een halt worden toegeroepen. Het is op zich goed als in breder verband afspraken worden gemaakt tussen belangenbehartigers en verzekeraars, zoals bijvoorbeeld in het kader van de LSA BGK-pilot, maar die afspraken mogen niet uitmonden in het door verzekeraars voorschrijven van de manier waarop de rechtsbijstand wordt verleend. Dat immers is een heilloze weg die uiteindelijk de kernwaarden van de advocatuur en daarmee de belangen van slachtoffers aantast.

2. Aanvaarding en bevestiging van de opdracht

Gebruikelijk is dat aanvaarding en vastlegging van de opdracht vooraf wordt gedaan door een feitenonderzoek. Dit betreft veelal een telefonische intake waarin wordt ingeschat of een zaak voldoende kans van slagen heeft. Vervolgens volgt een gesprek, vaak bij het slachtoffer thuis. Het komt regelmatig voor dat er al diverse uren in een zaak worden gestoken om toch tot de conclusie te moeten komen dat deze niet haalbaar blijkt. Deze kosten kunnen gebruikelijk niet in rekening worden gebracht en behoren in beginsel tot het ondernemersrisico.

Komt het tot een overeenkomst van opdracht, dan dient deze schriftelijk te worden vastgelegd. Daarbij zal niet alleen aandacht moeten worden besteed aan de inhoud van de opdracht zelf, maar ook aan de financiële voorwaarden waaronder deze wordt aanvaard.

Gebruikelijk rekent een advocaat een uurtarief exclusief btw. Gebruikelijk was tevens een opslag voor kantoorkosten. Hoewel de daarmee gemoeide kosten (papier, kopieerkosten, postzegels, kantoorbenodigdheden) wellicht iets zijn afgenomen sinds de digitalisering, zijn de totale kantoorkosten alleen maar toegenomen, juist vanwege deze digitalisering. Toch menen veel rechters, in navolging van verzekeraars die dit argument naar voren brachten, dat kantoorkosten *'niet meer van deze tijd'* zijn.

Als wordt bedoeld dat deze kantoorkosten er niet meer zijn, dan is dat onjuist, want de kosten voor ICT zijn juist met veel meer toegenomen dan de kosten voor de overige kantoorkosten zijn afgenomen. Dit is op zich opmerkelijk omdat rechters niet bedrijfseconomisch zijn onderlegd en zich voor zover door mij valt na te gaan ter zake ook nog nooit door een deskundige hebben laten voorlichten. Bovendien zou je toch menen dat als er al geklaagd wordt over deze kosten, dit aan de cliënten is. Het is toch hun vermogensschade die wordt geclaimd.

Als bedoeld wordt dat het uit een oogpunt van transparantie allicht beter is deze kosten niet meer apart te noemen, dan is daar wél iets voor te zeggen. In dat geval zullen de kosten opgenomen moeten worden in het totale uurtarief, maar dan zonder ze nog apart als kantoorkosten te bestempelen. Bedrijfseconomisch is het immers niet juist (of verantwoord) om deze kosten niet

door te berekenen, ze maken immers deel uit van de kosten die een kantoor maakt om de dienstverlening te kunnen waarborgen.

Bij het vastleggen van de opdracht is het sinds de uitspraak van het Europees Hof van Justitie in een Litouwse zaak van 12 januari 2023 extra oppassen geblazen.² Een advocaat kan vaak moeilijk voorspellen hoeveel werkzaamheden hij aan een zaak zal moeten besteden. In letselschadezaken is dat op voorhand zelfs vrijwel onmogelijk. Maar toch moet hij het slachtoffer ('de consument') in staat stellen bij benadering de totale kosten te ramen.

Het HvJ EU geeft twee opties:

1. De advocaat geeft een raming van het voorzienbare (minimale) aantal uren dat nodig is om een bepaalde dienst te verlenen. Of
2. Hij verplicht zich om regelmatig tussentijds te factureren en verslag te doen van het aantal gewerkte uren.

De keuze voor optie 2 ligt vanwege de onvoorspelbaarheid van de in een letselschadezaak in totaal te verrichten werkzaamheden voor de hand. Toch zijn daarmee niet alle problemen van tafel. Het Hof overweegt immers ook het volgende:

'Het vereiste dat een contractueel beding duidelijk en begrijpelijk is geformuleerd moet aldus worden begrepen dat het gebiedt dat in de overeenkomst de concrete werking van het mechanisme waarop het betrokken beding betrekking heeft en, in voorkomend geval, de verhouding tussen dit mechanisme en het mechanisme dat is voorgeschreven door andere bedingen op een transparante wijze worden uiteengezet, zodat de consument op basis van duidelijke en begrijpelijke criteria de economische gevolgen die er voor hem uit voortvloeien kan inschatten.'

Welnu, de totale kosten bedragen soms veel meer dan alleen de werkzaamheden van de advocaat. Denk bijvoorbeeld aan specifieke kosten, zoals reiskosten van de advocaat, kosten van medische adviezen en medische informatieverstrekking in opdracht van de advocaat, kosten in verband met toedrachtsonderzoeken en het inschakelen van rekenkundigen, re-integratie- en arbeidsdeskundigen, medische deskundigen, schade-experts, kosten van getuigen, tolken, deurwaarderskosten, het griffierecht en het bedrag van een eventuele proceskostenveroordeling in het kader van een gerechtelijke procedure.

Zie in dit verband bijvoorbeeld de Resultaatgerelateerde beloning waar advocaten onder strikte voorwaarden voor mogen kiezen. Wat te denken van de 'Modelovereenkomst Resultaatgerelateerde beloning' van de Orde van Advocaten, waarin onder artikel 5a het volgende is opgenomen:

'De advocaat zal aan de cliënt in het geheel geen honorarium in rekening brengen als geen financieel resultaat wordt verkregen. Specifieke kosten in de zin

2 HvJ EU 12 januari 2023, ECLI:EU:C:2023:14.

van artikel 1 onder c blijven echter voor rekening van de cliënt.’

Moeten al deze kosten ook al op voorhand worden ingeschat, gelet op de overweging dat sprake moet zijn van duidelijke en begrijpelijke criteria aan de hand waarvan de consument de economische gevolgen kan inschatten? Kan een dergelijke bepaling, die weinig duidelijkheid vooraf verschaft over de totale economische gevolgen van de afspraak voor de consument, nog wel door de beugel sinds de uitspraak van het Europees Hof? De beoordeling hiervan laat het Hof aan de nationale rechter, maar een verstandige advocaat zal op zijn minst een zo goed mogelijke raming van deze kosten moeten maken alvorens de overeenkomst van opdracht wordt overeengekomen.

De uitspraak van het Europees Hof geldt ook voor niet-advocaten. Interessant is dan de vraag of kantoren die hun werkzaamheden laten vergoeden conform de PIV-regeling, of die zich er anderszins op beroepen dat zij de kosten van hun werkzaamheden niet bij het slachtoffer (de consument) zullen neerleggen, daarmee kunnen volstaan.

Mij komt voor dat dan in ieder geval de wijze waarop de kosten door de aansprakelijke partij worden vergoed, zal moeten worden toegelicht, alsmede de mogelijke implicaties die deze vergoedingswijze heeft op de te verrichten werkzaamheden. Uitleg lijkt mij verschuldigd ten aanzien van het *mechanisme* van de PIV-vergoeding en *hoe dat mechanisme uitwerkt* ten aanzien van de dienstverlening en de economische gevolgen van een en ander voor de consument. Onder de PIV-regeling is immers sprake van een verminderende opbrengst voor gewerkte uren voor de belangenbehartiger.

Het kan om die reden voor de rechtsbijstandverlener bedrijfseconomisch (zeer) aantrekkelijk zijn om af te wikkelen op een lager schadebedrag dan het slachtoffer eigenlijk toekomt. De PIV-regeling heeft (bovendien) veel kenmerken van een incassotarif, terwijl in een letselschadezaak nu juist geen incassowerkzaamheden plaatsvinden. Hoe transparant wil je daarover zijn als de vergoeding van de werkzaamheden in feite reeds indruist tegen de aard van die werkzaamheden?

Zie ik het juist, dan zal belangenbehartiger die volgens de PIV-regeling werkt uit moeten leggen aan zijn cliënt dat de wijze waarop de aansprakelijke partij de buitengerechtigde kosten vergoedt, en met name dat hij voor ieder gewerkt uur in beginsel steeds minder vergoed krijgt, kan leiden tot tegenstrijdige belangen van belangenbehartiger en cliënt. Dit kan immers betekenen dat de belangenbehartiger geen belang meer heeft bij het voeren van een discussie omdat hij per gewerkt uur steeds minder beloond wordt, terwijl het slachtoffer daar juist wel belang bij heeft omdat hij dan een beter resultaat kan bereiken.

Als bij het vastleggen van de opdracht door de rechtsbijstandverlener die werkt volgens de PIV-regeling geen aandacht wordt besteed aan de hiervoor geschetste mogelijke belangentegenstelling, dan is het de vraag in hoeverre deze regeling nog toekomst heeft als de trans-

parantie die het Europees Hof verlangt ook wordt toegepast op dit soort afspraken. Van voldoende *informed consent* lijkt mij althans geen sprake als een slachtoffer niet weet dat in de advisering ook nadrukkelijk het eigen financieel belang van de rechtsbijstandverlener een rol speelt en dit belang ook niet alsnog expliciet benoemd wordt als het zich voordoet. Let wel: het gaat er niet om of de rechtsbijstandverlener integer is of niet in zijn keuze voor zijn eigen belang of dat van de cliënt, het gaat erom of de cliënt weet heeft van deze keuze tussen deze in beginsel tegengestelde belangen. Anders is, los van de jurisprudentie van het Europees Hof, in ieder geval geen sprake van het ter zake vereiste *informed consent*.

In dit eerste artikel heb ik enkele meer principiële dilemma's die spelen voor een letselschadeadvocaat aan de orde gesteld. Deze dilemma's zullen deels ook spelen voor niet-advocaten die slachtoffers bijstaan, maar anders dan die belangenbehartigers hebben advocaten speciale privileges en kennen zij vergaande toetsing aan speciaal voor hen geschreven wet- en regelgeving. Niet-advocaten kunnen ongetwijfeld hun voordeel doen door kennis te nemen van en lering te trekken uit de wijze waarop advocaten met deze materie omgaan.

In het tweede artikel, dat in een volgende editie van *Afwikkeling Personenschade* verschijnt, zal ik ingaan op de meer praktische aspecten van de werkzaamheden van een letselschadeadvocaat.